

NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG QUẢN LÝ DI TÍCH ĐỀN THỜ HAI BÀ TRƯNG, HUYỆN MÊ LINH, THÀNH PHỐ HÀ NỘI

I NGUYỄN TUẤN ANH

Email: ntanh.spnttw@gmail.com

Trường Đại học Sư phạm Nghệ thuật Trung ương

IMPROVING THE QUALITY OF MANAGEMENT OF HAI BA TRUNG TEMPLE, ME LINH DISTRICT, HANOI CITY

ABSTRACT

The Hai Ba Trung Temple, located in Ha Loi village, Me Linh district, Hanoi, is an important symbol of spiritual culture, marking the birthplace and uprising of the Trung sisters. Despite achieving certain accomplishments in management and preservation, there are still many difficulties and challenges. The article proposes solutions such as enhancing propaganda, educating the public on the importance of heritage protection, improving the quality of human resources, socializing preservation activities, and promoting the value of the monument through sustainable tourism. It emphasizes the importance of strengthening state management responsibilities and the role of the community in preserving and promoting the value of the monument, contributing to the development of Vietnamese culture and people according to the country's sustainable development requirements.

TÓM TẮT

Đền Hai Bà Trưng, tọa lạc ở làng Hạ Lôi, xã Mê Linh, huyện Mê Linh, thành phố Hà Nội, được xây dựng tại nơi sinh ra, lớn lên và là nơi phát cở khởi nghĩa của Hai Bà Trưng, những nữ anh hùng quê hương nổi tiếng trong lịch sử Việt Nam. Di tích này có ảnh hưởng lớn trong đời sống tâm linh và văn hóa của dân cư. Mặc dù công tác quản lý di tích đã có những tiên bộ, nhưng vẫn còn gặp khó khăn. Cần tăng cường công tác tuyên truyền và giáo dục ý thức về bảo vệ di tích. Điều này bao gồm việc phổ biến chủ trương và đường lối của Đảng và chính sách pháp luật của Nhà nước, kết hợp với giáo dục học đường.

Từ khóa: : Đền Hai Bà Trưng, Hạ Lôi, Mê Linh, Tuyên truyền, Bảo tồn, Phát huy giá trị, Di tích lịch sử, Du lịch bền vững

Keywords: Hai Ba Trung Temple, Ha Loi, Me Linh, Propaganda, Preservation, Value Promotion, Historical Monument, Sustainable Tourism

1. Công tác quản lý và bảo tồn hiện tại

Đền Hai Bà Trưng nằm ở làng Hạ Lôi, xã Mê Linh, huyện Mê Linh, thành phố Hà Nội được xây dựng trên vùng đất thiêng đặc địa, ngay chính nơi Hai Bà Trưng sinh ra, lớn lên, phát cở khởi nghĩa giành thắng lợi, xưng Vương và định đô. Di tích Đền Hai Bà Trưng có ảnh hưởng to lớn trong đời sống văn hóa tâm linh của nhân dân huyện Mê Linh thành phố Hà Nội nói riêng và nhân dân cả nước nói chung.

Trong thời gian qua, công tác quản lý di tích đền thờ Hai Bà Trưng đã được các cấp và các ngành quan tâm và đạt được những kết quả đáng kể. Tuy nhiên, công tác này vẫn còn gặp không ít khó khăn, vướng mắc. Bên cạnh đó, việc tuyên truyền, phổ biến chủ trương, đường lối của Đảng, chính sách pháp luật của Nhà nước, việc hưởng ứng tham gia bảo vệ, phát huy giá trị di tích trên địa bàn huyện của người dân còn hạn chế. Vì vậy, công tác quản lý, bảo vệ và phát huy giá trị di tích lịch sử văn hóa của huyện Mê Linh trong

giai đoạn hiện nay cần được tăng cường và nâng cao hiệu quả hoạt động để đáp ứng nhu cầu hưởng thụ văn hóa ngày càng cao của nhân dân; nhu cầu nghiên cứu, tham quan du lịch của khách trong và ngoài nước, tạo nền móng vững bền góp phần xây dựng nền văn hóa Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc theo đúng đường lối, chủ trương của Đảng và Nhà nước.

2. Giải pháp nâng cao chất lượng quản lý

Để nâng cao chất lượng quản lý di tích Đền thờ Hai Bà Trưng, tác giả đưa ra một số giải pháp như sau:

Tăng cường công tác tuyên truyền, giáo dục ý thức cho nhân dân về việc bảo vệ di tích đền thờ Hai Bà Trưng

Như chúng ta đã biết, nhận thức, dư luận xã hội gây áp lực rất lớn đối với hành vi của từng cá nhân và cộng đồng xã hội. Chính vì vậy, duy trì thường xuyên, liên tục công tác thông tin tuyên truyền, vận động nhân dân iều được giá trị của di tích, thực hiện nghiêm chỉnh Luật Di sản văn hóa và các văn bản

pháp quy về việc bảo vệ và phát huy giá trị di tích nhằm nâng cao nhận thức của nhân dân là vấn đề hết sức quan trọng. Việc tuyên truyền phải thực hiện với nhiều hình thức đổi mới, đa dạng và phong phú nhằm xây dựng ý thức trách nhiệm, tự giác của các tầng lớp nhân dân trong việc gìn giữ di tích LSVH như tổ chức hội nghị, tuyên truyền trên hệ thống phát thanh và truyền thanh cơ sở, viết sách, báo, phát tờ rơi ... Đặc biệt là vận dụng xã hội hóa trong công tác tuyên truyền.

Thực hiện việc gắn kết hoạt động bảo vệ và phát huy giá trị di tích lịch sử văn hóa với giáo dục học đường: Phổ biến kiến thức sâu rộng trong các trường phổ thông với đối tượng là thanh, thiếu niên, học sinh về giá trị văn hóa, truyền thống của dân tộc, của cha ông hàm chứa trong các DTLSVH. Với chủ trương “Xây dựng trường học thân thiện, học sinh tích cực” do Bộ Giáo dục và Đào tạo, Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch và Đoàn TNCS Hồ Chí Minh phối hợp khởi xướng. Đồng thời, cần đẩy mạnh các hình thức tuyên truyền, giới thiệu về di tích gắn với sự kiện Hai Bà Trưng đánh đuổi quân xâm lược, giành nền độc lập cho nước nhà bằng việc đưa vào chương trình học tập các cấp học, định kỳ tổ chức cho các học sinh tham quan lồng ghép các sự kiện vào bài học ngoại khóa của học sinh, phối hợp tổ chức các cuộc tìm hiểu về những sự kiện lịch sử thông di tích, nghiên cứu viết bài giới thiệu về các sự kiện và di tích phát trên loa truyền thanh của xã.

Để việc tổ chức tuyên truyền có hiệu quả cần đặc biệt chú trọng vào thời gian thu hút người dân đến với di tích như ngày Rằm, mùng Một, ngày gỗ của Thành hoàng làng, ngày lễ Phật Đản, thời gian lễ hội diễn ra tại đền thờ Hai Bà Trưng, ngày tết cổ truyền của dân tộc và vào các ngày lễ quan trọng khác của thành phố ... Kịp thời biểu dương các tập thể, cá nhân ở xã Hạ Lôi, đạt nhiều thành tích trong công tác bảo vệ, gìn giữ di tích, tạo động lực để người dân tiếp tục đóng góp sức mình vào việc bảo vệ và giữ gìn di tích.

Tăng cường nguồn nhân lực trong việc bảo tồn, phát huy giá trị di sản văn hóa

Để có nguồn nhân lực tốt phục vụ cho công tác quản lý phải mở rộng quy mô đào tạo cán bộ chuyên môn. Sở VH TT & DL, phòng VH & TT huyện Mê Linh cần thường xuyên tổ chức các lớp bồi dưỡng chuyên môn nghiệp vụ cho các cán bộ làm công tác DTLSVH ở cơ sở. Cử cán bộ theo học các học học quản lý di tích ngắn hạn cũng như dài hạn cho các cơ quan chuyên ngành và các trường đại học tổ chức.

Đối với việc cán bộ tại BQL di tích hoạt động kém hiệu quả khiến cho di tích hoạt động không đúng nội quy, quy chế không đảm bảo quyền tự do tín ngưỡng của nhân dân; di tích xuống cấp nhiều năm chưa được

tu bổ, sửa chữa, nếu nhân dân có kiến nghị, phản ánh thì có thể xem xét, bố trí cán bộ có tâm huyết, có sự am hiểu về di tích và tôn giáo tín ngưỡng, được nhân dân tín nhiệm để thay thế.

Đẩy mạnh công tác xã hội hóa hoạt động bảo tồn và phát huy giá trị di sản văn hóa

Công tác xã hội hóa hoạt động bảo tồn và phát huy giá trị di sản văn hóa đang ngày càng thu hút được sự quan tâm của cộng đồng. Việc đẩy mạnh xã hội hóa công tác quản lý di tích giúp cho người dân nhận thức được trách nhiệm bảo tồn và phát huy di sản văn hóa truyền thống được nâng cao hơn. Từ đó người dân có tinh thần tự giác trong việc bảo vệ di tích và trên cơ sở đó huy động người dân có tinh thần tự giác trong việc bảo vệ di tích và trên cơ sở đó huy động nhân dân với lòng hảo tâm của mình đóng góp, ủng hộ sức người, sức của vào việc tu bổ, tôn tạo di tích. Vận động nhân dân tham gia đóng góp bảo tồn và phát huy giá trị di sản văn hóa với phương châm: nhà nước và nhân dân cùng làm đang được huyện Mê Linh vận dụng hết sức hiệu quả. Trong những năm qua ở huyện Mê Linh, nhân dân có vai trò quan trọng trong việc tu bổ, tôn tạo, gìn giữ đem lại khung trang sạch đẹp cho di tích.

Trong những năm tới, huyện Mê Linh cần tiếp tục phát huy tốt hơn nữa sức mạng của toàn dân trong công tác tu bổ, tôn tạo di tích trên địa bàn huyện theo phương châm “Nhà nước và nhân dân cùng làm, vận động sức dân là chính”, huyện cần xây dựng các đề án xã hội hóa công tác quản lý DTLSVH. Nội dung xã hội hóa theo từng giai đoạn và bao gồm nhiều vấn đề như: xã hội hóa về bảo vệ di tích nhằm huy động mọi tầng lớp nhân dân tham gia vào việc giữ gìn, bảo vệ di tích tiến tới xóa bỏ được tình trạng xâm phạm, lấn chiếm di tích; xã hội hóa việc tu bổ, tôn tạo để huy động nhân dân tuyên truyền, giới thiệu di tích để người dân thấy rằng việc tuyên truyền về di sản văn hóa không chỉ là nhiệm vụ của các cấp chính quyền, Ban Văn hóa thông tin xã, BQL di tích, tổ dân phố mà là trách nhiệm của toàn dân. Bên cạnh đó, cần chú trọng đến xã hội hóa việc hưởng thụ các giá trị văn hóa, mọi người dân đều được hưởng thụ các giá trị từ di tích đem lại.

Nâng cao chất lượng công tác trùng tu, tôn tạo di tích đền thờ Hai Bà Trưng, huyện Mê Linh, thành phố Hà Nội

Để nâng cao công tác trùng tu, tôn tạo di tích đền thờ Hai Bà Trưng thì trong quá trình trùng tu tôn tạo di tích đòi hỏi phải tuân thủ các nguyên tắc khoa học từ khâu khảo sát đến khâu thiết kế cũng như thi công.

Cần có thái độ trân trọng đối với các yếu tố nguyên gốc và các bộ phận của di tích được bổ sung sau này nhưng có giá trị lịch sử, văn hóa, khoa học và thẩm mỹ. Trước khi tiến hành tu bổ cần phải triển khai việc

nghiên cứu liên ngành cũng như các hoàn cảnh lịch sử và đặc thù văn hóa ở huyện Mê Linh. Các giải pháp tu bổ cần được trao đổi rộng rãi, lấy ý kiến của các nhà nghiên cứu ở các ngành khoa học có liên quan để có thể lựa chọn được giải pháp tối ưu nhất. Và chỉ tiến hành tu bổ, phục hồi di tích khi có cơ sở cứ liệu khoa học chính xác (tài liệu viết, bản vẽ, ảnh chụp, bản dập ...). Phần mới phục hồi phải phù hợp và tạo thành một khối thống nhất với phần nguyên gốc còn lại. Do đó trong thực tế chúng ta phải luôn cố gắng đến mức tối đa sử dụng vật liệu và công nghệ truyền thống vào việc tu bổ, phục hồi di tích. Đặc biệt là phần mới bổ sung trong quá trình tu bổ phải có “dấu hiệu” để phân biệt với bộ phận nguyên gốc của di tích. Theo đuổi mục tiêu cơ bản nhất là gia cố tăng cường độ bền vững của di tích, đảm bảo các điều kiện cần thiết để di tích có thể tồn tại lâu dài ở dạng nguyên gốc: Từ hình dáng, cơ cấu kiến trúc, màu sắc, đường nét trang trí mỹ thuật đến vật liệu xây dựng ...

Bảo tồn, phát huy giá trị của di tích đền thờ Hai Bà Trưng gắn với phát triển du lịch bền vững

Trong những năm tới, di tích đền thờ Hai Bà Trưng cần được tiếp tục hỗ trợ kinh phí tiếp tục xuất bản các ấn phẩm như sách, tờ rơi, tờ gấp, bưu ảnh với các thứ tiếng nước ngoài thông dụng để giới thiệu về cảnh quan di tích đền thờ. Có thể phát ấn phẩm, tuyên truyền ở các địa điểm thu hút khách tham quan, du lịch như khách sạn, nhà hàng, các thiết chế văn hóa để cho du khách trong và ngoài nước hiểu rõ về những giá trị tiềm ẩn trong di tích. Viết bài đăng trên các báo, tạp chí của Trung ương và Hà Nội nhằm giới thiệu về giá trị của hệ thống di tích với đồng bào bạn đọc. Liên kết với các đơn vị như Nhà hát (Nhà hát Chèo, Nhà hát Cải lương, Nhà hát kịch), các đoàn làm phim xây dựng kịch bản về các nhân vật lịch sử được thờ phụng tại các di tích ... Đây là hình thức tuyên truyền có giá trị cao, bởi vì khi xem các vở Chèo, Cải lương, bộ phim người dân nhận ra nhân vật lịch sử Hai Bà Trưng, những sự kiện gắn liền với các nhân vật được thờ, với di tích và cảm thấy tự hào về những truyền thống lịch sử của đất kinh đô Thăng Long xưa.

Hợp tác với Đài Truyền hình Trung ương, Đài Truyền hình Hà Nội xây dựng và sản xuất nội dung phim tư liệu giới thiệu về di tích đền thờ Hai Bà Trưng ở huyện Mê Linh trên chương trình giới thiệu về Hà Nội hoặc các chương trình giáo dục về lịch sử của VTV2 nhằm giới thiệu, quảng bá với nhân dân cả nước về những giá trị văn hóa độc đáo của Mê Linh – Hà Nội để bảo tồn và tôn vinh những giá trị văn hóa vật thể và phi vật thể đồng thời thu hút khách di lịch tới huyện Mê Linh, thành phố Hà Nội.

Trong thời đại công nghệ thông tin ngày càng phát triển, mọi người dân đều có thể được tiếp cận với các phương tiện thông tin một cách thường xuyên. Vì vậy

việc áp dụng công nghệ thông tin để giới thiệu truyền bá đền thờ Hai Bà Trưng là việc hết sức cần thiết. Trong thời gian tới Phòng VH&TT huyện Mê Linh và BQL di tích cần tiếp tục kêu gọi đầu tư của các nhà tài trợ các công ty để nghiên cứu khảo sát, lập Website giới thiệu về di tích trên mạng Internet để đồng đảo khách du lịch trong và ngoài nước, người dân ở khắp nơi có thể cập nhật, tìm hiểu di tích. Đặc biệt là tiếp tục duy trì và mở rộng website quảng bá hình ảnh của đền thờ Hai Bà Trưng và các lễ hội liên quan tới đền thờ như:

- Ngày mừng 8 tháng 3 âm lịch: Ngày hoá của Hai Bà Trưng (mùng 8 tháng 3 năm Quý Mão - năm 43 SCN).

- Ngày mừng 6 tháng 5 âm lịch: Lễ hạ điền (Lễ xuống đồng).

- Ngày mừng 1 tháng 8 âm lịch: Ngày sinh của Hai Bà Trưng (mùng 1 tháng 8 năm Giáp Tuất - năm 14 SCN).

- Đặc biệt cứ 5 năm một lần, vào dịp lễ hội mừng 6 tháng Giêng âm lịch (với những năm có số cuối là 0 và 5), Mê Linh tổ chức rước kiệu Hai Bà Trưng, kiệu Thành hoàng làng Hạ Lôi và kiệu Thánh Cốt Tung - một danh tướng của Hùng Duệ Vương được thờ tại làng Hạ Lôi.

Nâng cao trách nhiệm của cơ quan quản lý nhà nước và vai trò của cộng đồng trong việc bảo tồn và phát huy giá trị di sản văn hóa.

Việc tăng cường trách nhiệm của các cơ quan quản lý là nhằm thực hiện việc phân cấp quản lý rõ ràng, triệt để đối với các di tích qua đó xác định trách nhiệm, quyền lợi cụ thể của các cấp, các ngành, các đoàn thể đối với việc bảo vệ và phát huy giá trị di tích. Phân cấp quản lý di tích theo 3 cấp: thành phố, huyện, xã; đưa di tích về cộng đồng để người dân trực tiếp quản lý, sử dụng và phát huy tác dụng trong cuộc sống.

BQL Di tích và Danh thắng Hà Nội thuộc sở VH&TT&DL Hà Nội với tư cách là cơ quan trực tiếp chỉ đạo về mặt chuyên môn là cần phối hợp thường xuyên với BQL Di tích đền thờ Hai Bà Trưng xác định và hướng dẫn đẩy nhanh tiến độ xây dựng hồ sơ pháp lý đề nghị UBND thành phố Hà Nội xếp hạng các di tích tiêu biểu, và các di tích đang có hiện tượng xuống cấp. Cần kết hợp cùng với Phòng VH&TT tiến hành rà soát hồ sơ di tích tìm ra những nội dung còn thiếu, còn có yếu tố bất cập để bổ sung, chỉnh lý. Xây dựng phương án, trình UBND thành phố Hà Nội cấp kinh phí tu bổ, tôn tạo các di tích tiêu biểu trọng điểm của huyện bằng nguồn kinh phí của thành phố.

UBND huyện Mê Linh cần có kiến nghị Bộ VH&TT&DL, UBND thành phố Hà Nội, Sở VH&TT&DL Hà Nội cần quan tâm và tạo điều kiện hơn nữa để các dự án do UBND huyện đề xuất được triển khai có hiệu quả. Các cơ quan Trung ương và

thành phố Hà Nội cần nghiên cứu để cải cách thủ tục hành chính trong việc triển khai các dự án tu bổ, tôn tạo di tích có nguồn vốn đầu tư của Nhà nước.

Tăng cường công tác thanh tra, kiểm tra

Đưa ra kiến nghị cho cấp trên về việc xây dựng các văn bản quy phạm pháp luật cho phù hợp với đặc thù của địa phương. Thường xuyên mở các lớp tập huấn về nội dung Luật Di sản văn hóa, Nghị định 98 ... mở rộng đối tượng được tham gia tập huấn (kể cả quần chúng nhân dân) làm cho Luật Di sản văn hóa và các văn bản pháp luật thực sự đi vào đời sống xã hội.

Thường xuyên kiểm tra định kỳ hoặc đột xuất các di tích lịch sử để phát hiện sớm những sai phạm và có biện pháp xử lý kịp thời. Để thực hiện được công tác này cần phải có cán bộ chuyên môn làm công tác thanh tra đóng tại địa phương phối hợp với thanh tra nhân dân, dân phòng trong việc thanh tra, kiểm tra di tích.

Xây dựng mạng lưới cộng đồng đề cao vai trò của Ban Thanh tra nhân dân các xã trong việc thanh, kiểm tra các vi phạm về di tích đền thờ Hai Bà Trưng. Bởi vì, trên thực tế các cơ quan lý không thể thường xuyên kiểm tra và phát hiện sớm những vi phạm về di tích. Chihihs cộng đồng mới là lực lượng nòng cốt để theo dõi, giám sát các vi phạm xảy ra tại địa phương, trên cơ sở đó báo cáo các cơ quan chức năng và có biện pháp giải quyết kịp thời.

BQL Di tích cần có kế hoạch phối hợp với các lực lượng như công an, thanh tra xây dựng ... tiến hành kiểm tra, xử lý không để xảy ra các hiện tượng vi phạm về trật tự xây dựng, lấn chiếm đất đai cạnh quan của di tích. Đình chỉ các công trình xây dựng trong phạm vi bảo vệ, những công trình ảnh hưởng tới cảnh quan di tích. Đề nghị UBND huyện không cấp phép cho những công trình nằm trong khu vực bảo vệ của di tích, cũng như các công trình coi nói thêm của các hộ dân.

Qua nghiên cứu, khảo sát thực tế về công tác quản lý di tích đền thờ Hai Bà Trưng ở huyện Mê Linh, thành phố Hà Nội, tác giả thấy rằng bên cạnh những kết quả đạt được cũng có những hạn chế nhất định trong cơ cấu tổ chức, trong công tác nghiệp vụ quản lý như: tu bổ, tôn tạo; phát huy giá trị; thanh tra, kiểm tra các vi phạm về di tích...

Những giải pháp cụ thể về các mặt như cơ cấu tổ chức bộ máy quản lý; công tác quản lý nhằm giữ gìn, phát huy giá trị di tích mà tác giả đưa ra có thể góp phần giải quyết những mặt còn tồn tại và nâng cao hiệu quả công tác quản lý di tích đền thờ Hai Bà Trưng hy vọng sẽ là những đóng góp nhỏ mong muốn công tác quản lý di tích đền thờ Hai Bà Trưng ngày càng tốt hơn,

góp phần giữ gìn và phát huy giá trị các di tích lịch sử văn hóa nói riêng và di sản văn hóa nói chung góp phần thực hiện Nghị quyết Hội nghị lần thứ 9 Ban chấp hành Trung ương Đảng khóa XI về xây dựng và phát triển văn hóa, con người Việt Nam đáp ứng yêu cầu phát triển bền vững đất nước.

3. Kết luận

Trong nghiên cứu và khảo sát về quản lý Đền Hai Bà Trưng tại Mê Linh, Hà Nội, các kết quả đạt được và hạn chế đã được nhận diện. Các giải pháp cụ thể như cải thiện cơ cấu tổ chức, quản lý, tu bổ, và tôn tạo di tích đã được đề xuất nhằm giải quyết các tồn tại và nâng cao hiệu quả công tác quản lý. Mong muốn là những nỗ lực này sẽ góp phần vào việc bảo tồn và phát huy giá trị di tích, đồng thời đáp ứng yêu cầu phát triển bền vững văn hóa và con người Việt Nam.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. **Nguyễn Khởi (2002)**, *Bảo tồn và trùng tu các di tích kiến trúc*, Nxb Xây dựng, Hà Nội.
2. **Lê Hồng Lý (Chủ biên) (2010)**, *Quản lý di sản văn hóa với phát triển du lịch*, Trường Đại học Văn hóa Hà Nội, Hà Nội.
3. **Quốc hội**, *Luật Di sản văn hóa năm 2001 được sửa đổi, bổ sung năm 2009 (2009)*, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
4. **Nguyễn Doãn Tuân (chủ biên) (2000)**, *Di tích lịch sử văn hóa Hà Nội*, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
5. **Nguyễn Doãn Tuân (chủ biên) (2000)**, *Di tích lịch sử văn hóa Hà Nội*, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
6. **Lê Ngọc Dũng (2005)**, *Tổ chức, quản lý và khai thác các di tích và danh thắng ở Việt Nam trong cơ chế thị trường*, Nxb Văn hóa Thông tin, Hà Nội.
7. **Trịnh Thị Minh Đức, Nguyễn Đăng Duy (1993)**, *Bảo tồn di tích lịch sử - văn hóa*, Nxb Đại học Quốc gia, Hà Nội.